

РУСКАТА ДИПЛОМАТИЈА И МАКЕДОНСКИТЕ БРАНУВАЊА

Култура

КНИГА

Станува збор за дело кое се крепи врз изобилство од новопронајдени и новововедени или прв пат употребени валидни факти, собирани долготрајно и континуирано.

Пишува: Милева ЛАЗОВА

ИСЕЧОК ЗА ИСТОРИСКИ ПЕРИОД ПРЕПОЛН СО СИЛНИ СУДБИНСКИ ТРАУМИ

Институтот за национална историја и издавачката куќа "Менора" ја промовираа книгата "Руската дипломатија и македонските бранувања" (крај на XIX и почеток на XX век), сведоштва од руските архиви од Растислав Терзиоски.

Книгата ја претставил академик Гане Тодоровски и Јован Донеv. Академик Тодоровски посочи дека "станува збор за фундаментален историографски труд во кој е презентирани граѓата складирана во архивата на Русија".

"Во историографскиот труд на Терзиоски - истакна академик Тодоровски - вткаени се многу спомени од нашата заедничка дружба, кога многу години поминавме во Русија. Авторот повеќе години ископачувал приод кон драгоцената ризница од аргументи и факти, чие премиерно обелоденување се случува како репрезентативна и автентична афирмација на допадливото лице на нашата современа историографија. Станува збор за дело кое се крепи врз изобилство од новопронајдени и новововедени или прв пат употребени валидни факти собирани долготрајно и континуирано во наоѓалишта кои се спомнати во предговорот на книгата - 'богатите архиви на Руската Федерација, кои за среќа одамна се достапни и за нашите истражувачи, кои

придонесуваат за поточно утврдување на многу прашања врзани со политиката на Русија кон балканските земји, особено почетокот на XX век е едно од клучните проблеми на големото источно прашање'. Во овој цитат од предговорот поднесени ни се на увид клучните зборови на проблемскиот труд".

Во книгата акцент му е даден токму на еден значаен сегмент за македонската историја. Станува збор за еден аспект на македонско-руските односи во времето на преминот од XIX во XX век, за односот на Царска Русија кон македонските постојни немири. За руската дипломатија тоа е време на нејзината тврда определба за зачувување на "статус кво", клучен збор за нивниот став. За Македонците тоа можеби е најкрвавата деценија во нивната историја, време кога длабоко се разочарани од европските настојувања.

"Авторот - додава академик Тодоровски - очигледно фокусира мошне важен проблем за Македонија - периодот кога се физиономира онаа Македонија, која ќе настојува да го напушти преку револуционерен скок статусот на анонимност, па ќе се одважи во авантура во која првично ќе биде поразена, страотно депримирана, понижена и обесхрабрена, но која, и за жал и за среќа, по една или две децении како субјект ќе се поткрене

на нозе, па од истите оние фактори на омаловажување ќе биде извлечена историска сцена како ревитализирана, реактуелизирана, реafirмирана политичка и етнокултурна самостојна единица, способна за самостоен живот".

Растислав Терзиоски аргументирано го следи тој пат. Неговата книга е врзана за исклучително важен историски период на силни, трагични и судбински потре-

си и трауми. Ова е исечок од македонската историја кога е актуелен слоганот "Слобода или смрт".

За вториот промотор Донеv, зборот "бранувања" содржан во насловот на делото на Терзиоски нè навраќа на она што е континуиран белег на македонската историја.

"Целата наша историја, ако сакате и нашава денешница, не може подобро да се опише отколку со зборот 'бранувања'. Постојано потсетува на комплексноста на нашата постојана потрага по сопственото, потиснато или подзаборавено, се едно. Методологијата која тој ја користи е стандардна - копање по архивите, неуморно читање и размислување. Царска Русија е една од ретките држави, големи сили чија надворешна политика не е мотивирана исклучително од внатрешноста. Напротив, покрај внатрешните економски но и политички мотиви, зад оваа политика се крие нешто што тешко може да се нарече рационално, препознатливо и предвидливо, уште повеќе остварливо..."; објасни Донеv.

Едноставно, авторот од воведниот збор па до крајот на делото, осврнувајќи се првенствено на минатото, пишува за сите тие "бранувања", се разбира, поткрепени со валидни документи добиени од старите руски архиви.